

Joan Brossa, un multiplista a Londres

Words are things Brossa és la primera exposició de Joan Brossa a la capital del Regne Unit. Organitzada amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, és una selecció de poemes i objectes, i estarà a Riverside Studios del 26 de novembre al 10 de gener.

Quan un crític d'art estranger descobreix l'esperit de ruptura de l'obra de Brossa i s'interessa per l'edat de l'artista, queda parat de saber que es tracta d'un home de 73 anys. Aquesta és una anècdota que darrerament s'ha repetit a diverses capitals europees. En efecte, contemplar l'obra de Brossa o bé parlar distesament amb ell és tant com constatar que la mordacitat i la joventut creativa van més lligades al tarannà personal que no a l'estricta i de vegades enganyós pas dels anys. Per Joan Brossa, la senectut artística i humana apareix quan l'home comença a perdre la capacitat de sorpresa. Hem conversat al seu estudi, envoltats de balancins, llibres d'art, cartells i pintures —una selecció de les obres d'art que ell més estima—.

—*¿És la primera exposició a Londres?*

—Sí. La proposta va venir a través de Julie Lawson, que havia estat secretària de sir Roland Penrose, molt vinculats tots dos al grup dels surrealistes —posat que un anglès en pugui ser, de surrealista—. Lawson coneix molt bé la meua obra ja des de l'època de l'amistat comuna amb Joan Prats, quan Penrose va prologar el meu primer llibre d'objectes. Ara hi ha molt d'interès a fer-me conèixer a Anglaterra on em fa l'efecte que la poesia visual no és gaire coneguda, a diferència d'Alemanya, Itàlia o França. En aquesta exposició hi haurà exemples de la meua poesia estrictament literària, per tal que el visitant pugui veure el meu procés cap a la poesia

“De poesia, m'estimo més ni parlar-ne perquè, en poesia catalana, avui la moda és ser noucentista”.

D. UMBERT

visual i comprendre'n exactament la gènesi. Amb aquesta mateixa intenció, dos grans coneixedors de la cultura catalana —Arthur Therry, professor de literatura a la universitat d'Essex i el crític John Mondon, a qui va interessar molt el meu espectacle *Sarau* al Poliorama— faran una presentació literària per situar la meua obra en el context adequat.

—*¿Què s'hi podrà veure, a Riverside Studios?*

—Una selecció d'obra d'èpoques diferents. Hi haurà coses que encara no s'han vist

a Barcelona, encara que hagin estat exposades a Osca, Vitòria, Múrcia, Logronyo i Saragossa. Principalment hi ha objectes, però també s'han triat litografies. D'altra banda, m'han demanat una instal·lació per a una paret d'11 metres, que he titulat *Lletres en moviment*, i un muntatge per a una petita sala annexa, que jo anomeno *Novel·la*. Són dues obres fetes especialment per a aquesta exposició, que es quedaran a Londres.

—*¿Li complau, exposar a l'estranger?*

—Mira, jo sempre havia

tingut la impressió que treballava només per a mi. I ja m'estava bé, perquè considero que un artista, en primer lloc, ha de quedar satisfet amb el que fa, tant si agrada com si no —que això d'agradar és molt aleatori—. Però, curiosament, des que m'he jubilat, tinc molta més demanda que abans. L'exposició que vaig fer a la Fundació Miró fa quatre o cinc anys va traspasar les fronteres i de llavors ençà que no he parat.

—*Fa un moment parlava de les seves exposicions a la resta de l'estat. ¿Els sorprèn, als espanyols, que un artista com vostè continuï fidel als principis que van inspirar Dau al Set ara fa 44 anys?*

—Jo també me la feia, aquesta pregunta. Però ara que no paro de fer *bolos*, constato que la gent s'interessa molt per la meua obra, sobretot públic jove. Es comencen a publicar traduccions de la meua poesia en anglès, francès, alemany i castellà. Crec que això, d'alguna manera, confirma que l'obra sincera, l'obra que no depèn de la moda ni del màrqueting, sempre és vàlida, sempre acaba connectant.

—*La seva obra es mou en terrenys complementaris: poesia, teatre, pintura, cartellisme, cinema, màgia, accions musicals, traduccions de Rimbaud... ¿En realitat quin ofici té l'artista Joan Brossa?*

—Essencialment sóc poeta. Actuo en moltes pistes, però el meu punt de partida és la poesia. L'únic que faig és vehicular-la per diferents canals. Decidir quin canal utilitzo és un procés automàtic, inconscient. De vegades faig

"Hi ha molt d'interès a fer-me conèixer a Anglaterra on em fa l'efecte que la poesia visual no és gaire coneguda, a diferència d'Alemanya, Itàlia o França".

D. UMBERT

poesia literària i d'altres vegades m'agafa per fer-ne de visual. Si el poeta té realment coses a dir, les pot expressar en diversos llenguatges sense que deixi de ser poesia. La meua producció teatral, per exemple, l'entenc com a poesia escènica, perquè és una poesia que necessita la quarta dimensió del teatre. El meu no és un teatre declamatori, o literari en el sentit estricte. És un teatre en què el text té tanta importància poètica com el tempo d'una pujada i baixada de teló o el color del mallot d'una ballarina. Tot hi va estretament lligat, com la lletra i la música d'una cançó. I, llevat del *Sarau* que va dirigir fa poc en Bonnín, no estic gaire satisfet dels muntatges que s'han fet de la meua poesia escènica.

—*Aquell esperit d'innovació, revolta i tancament que va inspirar *Dau al Set*, ¿creu que ha germinat en les actuals generacions d'artistes?*

—Si ara ja passa el que pas-

sa, imagina't com aniran les coses quan ja no quedi ningú d'aquella generació. A mi, la pintura m'agrada molt, com el teatre. Però actualment, de tant que m'agraden, no vaig gairebé mai a veure exposicions ni estrenes perquè ho trobo tot d'una gran monotonia. En general, trobo que es fa tot amb molt de sentit comercial i amb poca creativitat. En general. De poesia, m'estimo més ni parlar-ne perquè, en poesia catalana, avui la moda és ser noucentista. La majoria de poetes joves catalans no juguen la carta de l'aventura i la investigació. Però confio francament que això sigui només una cosa passatgera.

—*¿Per què es va morir *Dau al Set*?*

—Per entendre'ns, en Tharrats i en Ponç eren partidaris d'en Dalí. I en Tàpies, en Cuixart i jo ens decantàvem per Miró. A mi, personalment, en Dalí no m'ha interessat mai, perquè l'he trobat

sempre un acadèmic de tercer ordre. En Dalí fa literatura surrealista, però la seva pintura és molt llepada. Si m'agrada Miró és perquè va saber crear un llenguatge propi, carregat de subtileses. Miró era un creador, tenia una gran sensibilitat, feia poesia, quan pintava. Jo no l'havia sentit mai parlar de diners ni de dir mal de ningú. Era un home d'una honestedat i d'una pureza extraordinàries, amb molt sentit de l'humor, un gran escoltador. Ens aveníem molt. Quan treballàvem junts (*Oda a Joan Miró, Trens Joans*, l'inacabat *Vallée de Merveilles*, el llibre d'homenatge a Joan Prats), em meravellava la seva gran capacitat de sorpresa, la seva il·lusió creativa. Ha estat un artista que m'ha alimentat constantment. Mira't aquest quadre —i em fixa l'atenció en un Miró que jo no coneixia, però que ja m'havia enganxat només d'entrar a l'estudi—. Jo em miro aquest quadre i carrego piles. Fixa't

que està en una línia de frontera, perquè hi ha una part figurativa del primer Miró i, alhora, hi apareix ja el vesant sígnic del segon. Jo el trobo sensacional. Aquesta àliga, l'he feta sortir en molts dels meus poemes. És suggerent, inquietant. I la forma del damunt ens remet a l'art egipci, que trobo d'una constant actualitat. Per mi, aquest quadre ha estat sempre com un curs.

—*¿I Picasso?*

—Un altre artista indiscutible. L'única diferència és que Picasso és un senyor que s'expandeix, que conquista. Miró, en canvi, és com aquell que fa un forat i es passa la vida aprofundint-lo, anant cada cop més endins de la seva idea. Són dues maneres d'entendre la pintura, igualment vàlides.

Converses encara sobre la vigència de l'art egipci i de l'art hindú, de les pixades fora de test dels nous catecismes, de la seva predilecció per Salvat-Papasseit i la prosa contemporània de Foix, del compositor i amic Josep Cercós, de la seva relectura, aquesta tardor, de García Lorca —me'n recita de cor "Tirad ese anillo al agua"—, de l'obra poètica que prepara actualment —la pròxima aparició a Quaderns Crema de Furgó de cua, l'acabat d'el·llestir Suite Tràmpol, l'elaboració actual de Dia a dia—, i acabem parlant dels cinc balancins —tots diferents— que ocupen el seu estudi.

—Són cinc, sí. I diferents, com els cinc dits de la mà, com els dies de la setmana. Els balancins em fascinen perquè són com escultures mòbils. Són dissenys bonics, com les tartanes d'abans, com el tramvia blau.

¿Thi has fixat, que els dissenys van deixar de tenir harmonia precisament quan es va posar de moda el concepte disseny?

Jordi Jané